

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
Staatssecretaris Digitalisering en Koninkrijksrelaties
Drs. F.Z. Szabó
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
-	-	11813/2024	1 november 2024

onderwerp

Inbreng provincies voor de Nationale Digitaliseringsstrategie

Geachte heer Szabó,

In onze eerste kennismaking op 30 augustus 2024 heb ik met genoegen kennisgenomen van uw voornemen om te komen tot een Nationale Digitaliseringsstrategie (NDS), in nauwe samenwerking met de medeoverheden, waaronder ook de provincies. Uw metafoor van het "digitale Huis van Thorbecke", waarin iedere bestuurslaag een eigen "kamer" bewoont maar tegelijkertijd onderdeel is van één digitale overheid, spreekt provincies zeer aan. Enerzijds doet deze metafoor recht aan de eigen positie van de provincies in het Nederlandse staatsbestel, anderzijds drukt hij uit wat ook voor mij buiten kijf staat: om maximaal de vruchten te kunnen plukken van de digitale transformatie is samenwerking tussen de verschillende bestuurslagen essentieel.

Met deze brief geef ik u graag vijf prioriteiten mee voor de invulling van de Nationale Digitaliseringsstrategie. Bij al deze prioriteiten stellen we het idee van "één digitale overheid" centraal: onze burgers en ondernemers ervaren de digitale overheid immers als één geheel.

1. Onze topprioriteit voor de NDS: een excellente informatiepositie voor de opgaven in de fysieke leefomgeving

Provincies staan als gebiedsautoriteit aan de lat voor het inpassen van verschillende grote maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving. Opgaven die elkaar raken. Immers, voor batterijopslag die nodig is voor de energietransitie is beschikbaarheid van voldoende transportcapaciteit en water noodzakelijk. Om toekomstbestendig woningen te kunnen bouwen is het nodig om te weten waar dit het beste kan rekening houdend met onze bodem en onze waterhuishouding. Om economische ontwikkeling in alle regio's van ons land mogelijk te maken moet voldoende infrastructuur en openbaar vervoer beschikbaar zijn. Samenwerking in de regio zit in ons DNA: voor tal van vraagstukken werken provincies op regionale schaal samen met gebiedspartners zoals omgevingsdiensten. Ook voor het ontwikkelen van een goede informatiepositie kan regiosamenwerking versnellend werken. We brengen onze ervaringen daarmee graag in bij de uitwerking van de NDS.

Om de "ruimtelijke puzzel" voor de opgaven in de fysieke leefomgeving goed te kunnen leggen hebben provincies niet alleen excellente geodata nodig, maar ook gegevens vanuit de verschillende sectoren en digitale innovaties die helpen om deze opgaven te kunnen versnellen. In verschillende sectoren zien we de afgelopen tijd in dit verband belangrijke ontwikkelingen. Zo lanceerde het Bouwberaad onlangs het Digitaal Stelsel Gebouwde Omgeving, wordt gewerkt aan het Digitaal Stelsel voor Mobiliteit en werkt het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat samen met andere partijen aan belangrijke datastelsels op het gebied van VTH en Infrastructuur & Logistiek. Tegelijkertijd constateren wij dat vanuit de betrokken sectoren minder aandacht is voor de onderlinge verbinding en interoperabiliteit tussen deze stelsels in ontwikkeling, en ook het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) dat inmiddels operationeel is.

Vaak ontbreken duidelijke (wettelijke) regelingen voor datadeling, waardoor overheden onderling en kennisinstituten beperkingen ervaren in het gebruik van beschikbare gegevens. Dit leidt tot

inefficiënties en dubbel werk. Dat ervaren provincies ook in de praktijk. Zo moeten agrariërs periodiek informatie over hun bedrijf verstrekken aan RvO, maar mogen provincies deze tot op heden niet gebruiken t.b.v. hun gebiedsgerichte aanpak. Het gevolg is dat planvorming en uitvoering door provincies wordt bemoeilijkt en dat boeren dezelfde gegevens bij twee loketten moeten aanleveren.

Om doorbraken te kunnen realiseren ondersteunen wij met kracht de verdere ontwikkeling van de Interbestuurlijke Datastrategie (IBDS) bij BZK en de activiteiten in het kader van de Meerjarenvisie Zicht op Nederland van het GI-beraad bij Vro. Wij adviseren u om vanuit uw coördinerende rol op het thema Digitalisering binnen uw mandaat de verbinding tussen deze ontwikkelingen verder te versterken en synergie te bevorderen.

Ons aanbod bij de uitwerking van deze topprioriteit: we nemen graag het voortouw

Vanuit het Interprovinciaal Overleg (IPO) zijn wij graag bereid om het punt van deze topprioriteit het voortouw te nemen en hiervoor het trekkerschap in te vullen in goede afstemming met uw departement en alle andere overheidspartijen, en waar nodig ook met markt en wetenschap.

Naast de genoemde topprioriteit zien wij ook een aantal andere belangrijke digitaliseringsthema's die van groot belang zijn voor provincies en die wij graag terug zouden zien in de NDS.

2. Om onze ambities waar te maken moet de informatiehuishouding van de overheid op orde zijn

Om de benodigde goede informatiepositie voor onze opgaven te realiseren is het urgent en van groot belang dat we op alle bestuurslagen onze informatiehuishouding beter op orde krijgen. De afgelopen jaren is dit vraagstuk steeds pregnanter geworden. Er is een forse investering in mensen en middelen nodig om versnelling aan te brengen bij het op orde brengen van de informatiehuishouding.

De voormalig Regeringscommissaris Informatiehuishouding stuurde u op 10 juli 2024 een brief waarin hij u oproept om het belangrijke thema van een goede informatiehuishouding van de overheid een prominente plaats te geven in uw agenda. Dit is in het belang van een proactieve en responsieve overheid die voorkomt dat burgers en ondernemers in de knel komen bij overheidshandelen. Een oproep die vraagt om een transformatieve aanpak en veel betekent voor de inrichting van de informatiehuishouding van de overheid, ook bij provincies. Daar hoort ook een gezamenlijke strategie bij voor de inkoop van informatiediensten en softwareproducten die overheden inkopen bij marktpartijen. Wij bevelen de inhoud van deze brief van harte bij u aan als basis voor een thema in de NDS.

3. We delen graag onze lessen op gebied van digitale ethiek

Als nieuwe systeemtechnologie heeft AI een fundamenteel effect op de maatschappij en daarmee op de maatschappelijke opgaven en dienstverlening van de overheid in volle breedte (werking van de democratie, besluitvorming, beleidsvorming en bedrijfsvoering). Ook voor provincies is de impact van AI groot. Of het nu gaat om de inzet van remote sensing om natuurmonitoring te versnellen, de inzet van een AI-toepassing voor de beantwoording van Woo-verzoeken of de inzet van slimme verkeersregelinstanties om de uitstoot van het wegverkeer te beperken: in alle gevallen helpen digitale innovaties provincies verder.

Bij digitale innovatie is aandacht voor ethische vraagstukken cruciaal. De Interprovinciale Ethische Commissie is in dat kader opgericht in 2023 in aanwezigheid van uw voorganger en adviseert de colleges van Gedeputeerde Staten gevraagd en ongevraagd over ethische aspecten van digitalisering. Zo bracht de commissie in 2023 een veel geraadpleegd advies aan provincies uit over de toepassing van ChatGPT. Provincies hebben er bewust voor gekozen om één ethische commissie in te stellen voor de gehele bestuurslaag: dat zorgt voor een gezaghebbende positie en optimale samenwerking tussen provincies onderling op dit thema. We delen onze aanpak en de lessen van deze commissie graag met u en de andere medeoverheden.

4. We benutten graag de kansen die Europa biedt

De digitaliseringsagenda van de Europese Commissie biedt Nederland veel kansen. Samen met VNG en een aantal innovatie-ecosystemen heeft IPO de Dutch Societal Innovation Hub (DSIH) opgericht, waarvoor co-financiering beschikbaar is gesteld vanuit uw ministerie en het Digital Europe Programme van de Europese Commissie. De DSIH biedt toegang tot een sterk netwerk van innovatiehubs in Europa waar wordt gewerkt aan oplossingen voor de maatschappelijke vraagstukken van nu. We verkennen graag samen met u de mogelijkheden om meer gebruik te maken van het Europese netwerk om innovatie in de Nederlandse publieke sector een boost te geven.

Europa biedt ook op financieel gebied kansen voor de overheid. Zo zijn er Europese fondsen die kunnen worden ingezet voor versnelling van de digitale transformatie op basis van goede projectvoorstellen. Wij willen de komende tijd in nauwe samenwerking met BZK, betrokken beleidsdepartementen, medeoverheden en kennispartners goede voorstellen ontwikkelen die kansrijk zijn voor Europese (co-)financiering. We nodigen u uit om gezamenlijk te komen tot een Europese financieringsstrategie om doorbraken te realiseren. Bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van de Nationale Geo-Informatie Infrastructuur (NGII), die voor provincies essentieel is bij het werk aan de transitie in de fysieke leefomgeving.

5. Digitaal vakmanschap is essentieel voor overheid en bedrijfsleven

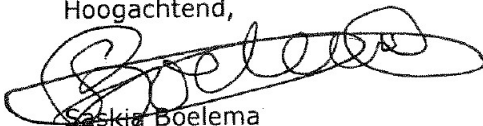
Terecht constateert u dat Rijk en medeoverheden voor een enorme uitdaging staan om de eigen deskundigheid van de overheid op het terrein van AI en nieuwe technologie snel te vergroten. Wij zijn voorstander van de ontwikkeling van expertisepools. Bijvoorbeeld van data scientists die over de grenzen van bestuurslagen heen kunnen werken. De gezamenlijke provincies hebben via IPO al toegang tot het i-Partnerschap Rijk en daarmee tot de inzet van promovendi. Wij verkennen graag verdere mogelijkheden om interbestuurlijk een boost te geven aan i-vakmanschap.

Om onze concurrentiekracht te behouden is het belangrijk dat niet alleen het grote bedrijfsleven maar ook het regionale mkb de benodigde skills ontwikkelt die nodig zijn in de digitale transformatie, en toegang krijgt tot digitale innovaties. Provincies spelen hierbij een aanjagende rol en doen dat graag in samenwerking met het bedrijfsleven, ROM's, onderwijsinstellingen en gemeenten. Zo komen we tot een structurele en duurzame verbetering van de regionale arbeidsmarkt en kunnen onze bedrijven beschikken over voldoende werknemers met de juiste scholing en skills. Wij brengen onze ervaringen hierbij graag in voor de Nationale Digitaliseringsstrategie.

Tot slot

Als portefeuillehouder Brede Welvaart bij de provincie Brabant en portefeuillehouder Digitalisering in het IPO-bestuur ervaar ik dagelijks hoe belangrijk een goede informatiepositie is om daadwerkelijk een kwaliteitsimpuls te geven aan het leven van onze inwoners en ondernemers. Ik ben daarom zeer gemotiveerd om u gedurende deze kabinetsperiode te blijven adviseren en ondersteunen. De instelling van een Bestuurlijk Overleg Digitalisering met de medeoverheden juich ik om die reden zeer toe. Ik zie uw uitnodiging voor de eerste bijeenkomst met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Saskia Boelema

Portefeuillehouder Digitalisering IPO-bestuur